

УДК 374.7 (560)

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(18\).2020.160-170](https://doi.org/10.35387/od.2(18).2020.160-170)

Постригач Надія Олегівна – кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5433-2938>

E-mail: unadya1@gmail.com

СИСТЕМА ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ТУРЕЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Анотація. Автором оглядової статті проаналізовано особливості організації системи освіти дорослих у Турецькій Республіці; виокремлено конструктивні педагогічні ідеї можливого запозичення турецького досвіду у теорію і практику вітчизняної неперервної освіти. З'ясовано, що навчання дорослих є найрізноманітнішим із секторів навчання впродовж усього життя, а національні системи навчання дорослих є складними та неоднорідними.

Доведено, що інституційні спроби Туреччини були спрямовані на підтримку та поширення освіти дорослих і сприяли полегшенню доступу до освітніх джерел і матеріалів, упровадження освіти дорослих через навчання впродовж життя. Результатом спроб вдосконалити сектор навчання дорослих було створення при університетах Центрів безперервної освіти, що забезпечують освітні можливості та задоволення потреб як дорослих, так і різних секторів економіки.

Обґрунтовано необхідність підвищення кваліфікації спеціалістів упродовж тривалих періодів, а також встановлення більш налагоджених зв'язків між Центрами професійної освіти та бізнесом. Визначено ключових постачальників освітніх послуг, основні установи та джерела фінансування освіти дорослих; проаналізовано нормативно-правове забезпечення організації та розвитку системи освіти дорослих у Турецькій республіці. З'ясовано, що у Туреччині з метою поширення та розвитку освіти дорослих зреалізовано проекти Світового банку та ЄС, проекти у сфері грамотності дорослих, громадянської та професійно-технічної освіти, укладено численні угоди про співпрацю тощо.

Доведено, що завдяки проектам ЄС збільшуються можливості для мобільності та партнерства, а також навчання дорослих, розвитку вищої освіти, професійної підготовки студентів, вчителів, тренерів, молодіжних працівників та інших категорій дорослих.

Ключові слова: навчання упродовж життя; організація системи освіти дорослих; навчання дорослих; професійна освіта і навчання; Турецька Республіка.

Postryhach Nadiia – Candidate of Biological Sciences, Senior Researcher, Senior Researcher of the Department of Foreign Pedagogical Education and Adult Education of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5433-2938>

E-mail: unadya1@gmail.com

ADULT EDUCATION SYSTEM IN THE TURKISH REPUBLIC

Abstract. *The author of the review article analyzes the features of the organization of the adult education system in the Republic of Turkey; constructive pedagogical ideas of possible borrowing of the Turkish experience in the theory and practice of domestic continuous education are allocated. Adult learning has been found to be the most diverse of lifelong learning sectors, and national adult learning systems are complex and heterogeneous.*

It was proved that Turkey's institutional efforts have been aimed at supporting and disseminating adult education and have facilitated access to educational resources and materials, continuing adult education through lifelong learning. Attempts to improve the adult learning sector have resulted in the establishment of Continuing Education Centers at universities that provide educational opportunities and meet the needs of both adults and sectors.

The need to improve the skills of specialists over longer periods has been substantiated, and better links have been established between the Centers for Vocational Education and Business. There were identified key providers, key institutions and sources for adult education; the legislative and regulatory support of the organization and development of the adult education system in the Republic of Turkey is analyzed.

It was studied that in order to spread and develop adult education in Turkey, projects of the World Bank and the EU have been developed and implemented, many protocols on cooperation have been signed, as well as projects on adult literacy, civic education and vocational education. EU projects have been shown to increase opportunities for mobility and partnerships, as well as adult education, higher education / training for students, teachers, trainers and youth workers.

Key words: *lifelong learning; organization of adult education system; adult learning; vocational education and training; Republic of Turkey.*

Постановка проблеми, її актуальність. Освіта дорослих надає людям багато можливостей для розвитку й саморозвитку, зміцнення самооцінки, покращення добробуту, підтримки навчання осіб різного віку й конструктивної взаємодії з людьми різного походження. Вона забезпечує особистісний вибір, відповідальність, покращення якості життя у цілому. Навчання дорослих є важливим сектором навчання впродовж усього життя, а національні системи освіти дорослих є складними та

неоднорідними. Окрім цього, освіта дорослих зумовлює відповідальність за сприяння соціальної рівності, надаючи освітні можливості жінкам, людям похилого віку, бідним, інвалідам, представникам меншин, які були позбавлені можливостей здобути освіту (Aksakal, Kazu, 20015; с. 235-239; Selvi et al, с. 2011-2012).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснений контент-аналіз актуальних досліджень і публікацій свідчить, що питаннями освіти та навчання дорослих активно займаються зарубіжні та вітчизняні дослідники С. Бабушко, С. Брукфілд (S. Brookfield), Дж. Росс-Гордон (J. Ross-Gordon), С. Деланей (S. Delaney), Т. Десятов, М. Ноулз (M. Knowles), О. Орієнко, Г. Раш (G. Rush), М. Робсон (M. Robson), Дж. Сандлін (J. Sandlin) тощо. Відсутність в Україні досліджень щодо розвитку турецької системи освіти дорослих зумовило вибір теми нашої публікації.

Метою статті є аналіз особливостей організації освіти дорослих у Туреччині, виокремлення конструктивних ідей турецького педагогічного досвіду з метою їх упровадження у практику неперервної освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інституційні спроби Туреччини, спрямовані на підтримку та поширення освіти дорослих, було узагальнено та систематизовано, що сприяло полегшенню доступу до джерел і матеріалів освітнього спрямування. Для того, щоб упроваджувати освіту дорослих, навчання впродовж життя, необхідно було підтримувати: інституційну систему та інфраструктуру; зміни в горизонтальній площині; інтеграцію між урядовими секторами та соціальними партнерами; включення формальної і неформальної освіти, бізнес-ринку, громадянського суспільства та культурних галузей; «коренізацію» системи на регіональному та місцевому рівнях; збір даних для порівняння та активного використання з метою визначення й оцінки політики освіти дорослих; оновлення юридичних положень і спрощення законодавства; дослідження, аналіз та систематична оцінка; формування потенціалу як професійних, так і неурядових організацій; участь неурядових організацій та інших соціальних партнерів; формування культури навчання впродовж життя (Kauman et al., 2012, с. 5861).

Спроби Туреччини вдосконалити сектор навчання дорослих призвели до створення при університетах Центрів безперервної освіти, які мали стати закладами, що забезпечуватимуть освітні можливості та задоволення потреб як дорослих, так і різних секторів економіки. Оскільки суспільство знань базується на наукових знаннях, університети відіграють важливу роль у задоволенні потреб індустріалізації та пропонують освітні послуги щодо підвищення рівня освіти для всього суспільства. Водночас навчання впродовж життя стало одним із головних напрямів діяльності університетів, що вплинуло на сучасний ринок освітніх послуг. Щоб забезпечити освітні запити дорослого населення, 98 турецьких університетів відкрили Центри безперервної освіти або Центри освіти впродовж життя та почали пропонувати курси для дорослих (Selvi et al,

2016, с. 2011-2012).

Розподіл відповідальності. Освітня діяльність регламентується Міністерством національної освіти (МОН) Туреччини відповідно до положень статті 42 Конституції. Усі види освітніх і навчальних послуг, окрім заходів підвищення кваліфікації, що проводяться державними або приватними організаціями, здійснюються у співпраці з МОН. Обов'язок нагляду та контролю від імені держави покладено на МОН відповідно до Конституції (Циркуляр 2007/17). При визначенні умов для забезпечення грамотності дорослих, загальної, професійно-технічної освіти та працевлаштування від заявників вимагаються сертифікати або інші відповідні документи. Школи, заклади МОН забезпечуються акредитованими сертифікаційними центрами, акредитованими закладами вищої освіти та органом професійної кваліфікації відповідно до стандартів TSE 17024 у співпраці з МОН.

З метою розвитку та поширення професійно-технічної освіти здійснюється співпраця з державними, а також приватними установами (асоціаціями, фондами, неурядовими організаціями), а на робочих місцях проводяться практичні заняття. Інфраструктура шкіл у рамках протоколів співпраці із сектором оновлюється відповідно до розвитку технологій, здійснюється підготовка вчителів і підвищується ефективність професійного навчання на підприємствах (Turkey: Distribution of Responsibilities, 2020).

Огляд структури освіти дорослих. Державний бюджет, що виділяється на освіту дорослих та інші заходи неформальної освіти в Туреччині, є відповідальністю Директорату учнівства на робочому місці та неформальної освіти (the Directorate of Apprenticeship and Non-Formal Education, DANE). Опім цього, освітні послуги для малих і середніх підприємств (МСП) забезпечуються та підтримуються Організацією розвитку малої і середньої промисловості (Small and Medium Industry Development Organisation, KOSGEB) та Асоціацією торгових і ремісничих палат (Merchants and Crafts workers Chambers Association, TESK). Відповідно до законодавства, TESK має виділяти 5% свого валового доходу до бюджету на підготовку у сфері професійного навчання. TESK створила Фонд професійного навчання для підтримки таких навчальних заходів. Бюджет на навчання та Фонд професійного навчання використовуються для потреб професійного навчання торговців та ремісників, а також дотичних професійних організацій.

Ключові постачальники / основні установи / джерела для освіти дорослих. Виокремимо групи та організації, що є відповідальними за забезпечення освіти дорослих у Туреччині: постачальники освітніх послуг у сфері державної освіти (університети, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади, приватні навчальні заклади, початкові школи та дошкільні заклади), державні установи та організації (міністерства, установи та юридичні вищі комітети, місцеві органи влади та збройні сили

Туреччини), діловий світ (включаючи профспілки та організації роботодавців), неурядові організації (НУО) та засоби масової інформації (ЗМІ). Незважаючи на те, що приватні навчальні заклади затверджені МОН, у них часто виникають труднощі, пов'язані із набором здобувачів освіти через відносно високу плату за навчання. Тому ці установи, як правило, зосереджуються на одно-двомісячних програмах семінарів для нарощування потенціалу, а не на тривалому професійному навчанні. Вони переважно залучають молодих людей (віком 25-35 рр.), які є викладачами – випускниками університетів (EAEA Country Report on Adult Education in Turkey, 2011, с. 6).

Неформальне навчання – Центри народної освіти (*Public Education Centres, PEC* (Halk Egitim Merkezleri)) організовані у всіх містах і районах Туреччини. PEC є основними постачальниками неформальної освіти для особистісного зростання та можуть надавати безкоштовні освітні послуги з 07:00 до 24:00 год., включаючи вихідні. Для відкриття курсу визначено мінімальну кількість слухачів (до дванадцяти осіб), хоча цієї вимоги не завжди дотримуються. Курси для людей з обмеженими можливостями, безпритульних дітей, колишніх засуджених і наркоманів, які перебувають на лікуванні, можуть бути відкриті для будь-якої кількості слухачів / учасників. Цільовою групою освітньої діяльності PEC є переважно ті особи, які мають певні прогалини в освіті, працівники без формальних кваліфікацій, робітники-іммігранти, сільські працівники, які емігрували до міст тощо.

На етапі гармонізації з ЄС у секторі навчання впродовж життя ці програми удосконалюються з метою сприяння *«особистісному розширенню» можливостей та сумлінному громадянству*. Серед загальних завдань *Програми розвитку особистості* – сприяння у реалізації цілей студентами (насамперед жінками), які вони поставили перед собою в особистому та професійному житті, підтримка соціальних заходів та ініціатив щодо змін, і, таким чином, покращення індивідуальних навичок. Такі навички включають лідерство та управління, управління ризиками, досягнення цілей та адаптацію до змін тощо. *Програма Сумлінного громадянства* спрямована на підвищення рівнів компетентності серед людей, особливо на посилення знань щодо справедливості та підзвітності, а також творчості. Програмою передбачено вивчення тем, які мають важливе значення для повсякденного життя: права та обов'язки, права людини, демократія, моральні цінності, гігієна, соціальна справедливість, історія, традиції, прозорість, доступ до інформації, місцеві та національні / міжнародні ринки бізнесу, гендерна рівність, технологічний розвиток та екологічні цінності.

Професійні установи та кар'єро-орієнтоване навчання. *Програми професійного навчання* охоплюють навчальні заняття, які зосереджуються на практиці певного мистецтва, роботи чи професії після здобуття початкових технічних навичок. Оскільки ці програми розвивають

спеціалізацію в технічних сферах, їх іноді називають технічною підготовкою. Акцент на професійному навчанні в Туреччині посилюється у зв'язку з розвитком промисловості, а власне навчання стає більш персоналізованим через посилення спеціалізації. Ученими визначено необхідність у підвищенні кваліфікації спеціалістів упродовж більш тривалих періодів, а також встановлюються більш налагоджені зв'язки між Центрами професійної освіти та бізнесом для створення більш міцних зв'язків між освітою та робочим місцем.

Центри професійної освіти (Vocational Education Centres, VEC (Mesleki Egitim Merkezleri)) функціонують переважно в районах Туреччини зі значним промисловим потенціалом. Люди, яким виповнилося п'ятнадцять років і які навчалися вісім років у закладах початкової формальної освіти, мають право вступати на курси VEC. Учасники проходять одноденні теоретичні та технічні курси у навчальних кабінетах VEC, а потім підвищення кваліфікації упродовж шести днів. Після завершення навчання за програмами VEC, учні можуть отримати такі сертифіковані звання: 1) «*кваліфікований працівник*»: після 2-3 років навчання та одного іспиту; 2) «*магістр*»: присуджується після закінчення 240 год. курсової програми; 3) «*магістр-викладач*» (*Master Teacher*): отримується після закінчення 40 год. роботи за програмою курсу педагогіки. Крім того, МОН також надає послуги дистанційної освіти, такі як Відкрита початкова школа, Відкрита середня школа та Відкрита професійна і технічна середня школа, Відкритий коледж.

Електронне навчання. У Туреччині основним провайдером освітніх послуг у сфері електронного навчання є Університет Анатолу, який має чітку систему відкритої освіти. Наразі в університеті за програмою дистанційного навчання навчається понад 1.000.000 студентів з Туреччини, Північного Кіпру та представники турецьких громад з ЄС. Навчання відбувається в он-лайн форматі за допомогою системи відеоконференцій. Для використання у самостійній роботі слухачам пропонуються навчальні посібники та підручники, тематичні телевізійні або радіопроекти, що випускаються телевізійним центром Університету (близько 300 найменувань щороку). Доступні курси та ступеневі програми, як правило, зосереджені на таких предметах, як бізнес, економіка та фінанси, хоча нині цей перелік розширюється, включаючи соціальні науки та теологію (EAEA Country Report on Adult Education in Turkey, 2011, с. 6-8).

Пріоритети освітньої політики. Відповідно до статті 42 Конституції Турецької Республіки, «ніхто не може бути позбавлений права на освіту». У рамках цього освіта дорослих у Туреччині є правом громадян та обов'язком держави. Держава виконує саме цей обов'язок, забезпечуючи заклади освіти, розробляючи та управляючи програмами, а також співпрацюючи з державою та приватними установами, пропонуючи масове навчання для всіх вікових груп дорослих громадян.

Обов'язки Генерального управління навчання впродовж життя

були визначені в Організації Президентства від 10.07.2018 р. та опубліковані в Офіційному віснику. Зокрема, основними завданнями освіти дорослих у Туреччині є такі: 1) проводити дослідження з метою розповсюдження освіти та навчання упродовж усього життя, щоб імплементувати, контролювати та оцінювати їх, крім обов'язкової освіти; 2) надавати послуги відкритої освіти разом з неформальною освітою та навчанням; 3) забезпечувати освіту та підготовку в галузі загальної або професійної і технічної освіти через неформальну або загальну освіту; 4) розробляти освітні та навчальні програми, підручники, навчальні матеріали для шкіл та установ неформальної освіти й підготовки та подавати їх до Ради з питань освіти та підготовки; 5) виконувати інші обов'язки, визначені міністром.

Законодавчо-нормативне забезпечення. Основний закон про національну освіту № 1739 регулює загальну ситуацію, зміст, цілі неформальної освіти, співпрацю та координацію з іншими установами.

Закон № 3308 про професійну освіту є основним законом, що охоплює професійну освіту всіх типів на всіх рівнях (формальному, неформальному та учнівства на робочому місці). Ним передбачено вивчення предметів, пов'язаних із професійною освітою дорослих (майстер-наставник) та магістерську підготовку, планування професійного навчання, учасників професійного навчання та відповідальність за спеціальні практики в професійній освіті, фінанси професійної освіти тощо).

Закон № 2841 про «Грамотність громадян, які не вміють писати та читати поза періодом обов'язкової початкової освіти», регулює питання, пов'язані з грамотністю неписьменних повнолітніх громадян і видачу їм диплома про початкову освіту. Освітні послуги для дорослих надаються спеціальними різноманітними курсами (дистанційні курси), курсами дистанційного навчання, курсами водіїв автотранспортних засобів та спеціальними центрами підвищення кваліфікації, відкритими згідно із Законом № 5580 про приватні навчальні заклади. У приватних навчальних закладах, відкритих за спеціальними курсами, пропонуються програми в галузі професійної освіти та розвитку особистості (Turkey: Development and Current Policy Priorities, 2020).

Відповідно до Закону № 5544 «Про управління професійними кваліфікаціями», освіта в Туреччині набула нового виміру з точки зору національних професійних стандартів та вирішення певних питань. Це призвело до створення нових програм, кваліфікацій та забезпечення професійних стандартів у сфері неформальної освіти.

Важливого значення набули «Закон про початкову освіту та освіту» № 222 від 01.05.1961 р. і «Закон про національну освіту» № 1739 від 05.05.1961 р. опубліковано у «Положенні про заклади навчання впродовж життя, поза періодом обов'язкової початкової освіти». «Закон про формування грамотних громадян від 16/6/1983 р., які не вміють читати та писати, або про освіту таких осіб на рівні початкової школи», «Закон про

професійну освіту» (Закон № 3308 від 6.05.1986 р.). Декрет Президента № 1 від 10.07.2018 р. було підготовлено на основі Декрету Закону про створення, завдання, управління, освіту, навчання та функціонування закладів навчання впродовж життя і приватних установ та організацій, муніципалітетів, професійних організацій. Метою є врегулювання принципів та процедур, пов'язаних з управлінням, освітою, навчанням, виробництвом, керівництвом, наглядом для осіб, які працюватимуть поза законодавством приватних навчальних закладів у співпраці асоціацій, фондів і добровільних організацій із закладами навчання впродовж життя. Курси грамотності та навчання турецької мови для іноземців проводяться центрами народної освіти у всіх районах країни, а тим особам, хто успішно проходить курси, видаються документи, еквівалентні диплому про формальну освіту.

«Закон про професійну освіту» № 3308 застосовується на національному рівні щодо всіх видів і ступенів формальної, неформальної освіти та учнівства на робочому місці. Колегія професійно-технічної освіти створена за ініціативи МОН згідно з Указом Президента № 1 від 10.07.2018 р., а Колегія професійної освіти створена під керівництвом губернатора провінції. Відповідно до статті 3 «Закону про внесення змін до Декрету-Закону про організацію та обов'язки МОН» і Закону № 6764 від 02.12.2016 р., положення про роботу та діяльність, пов'язані з центрами професійної підготовки. Положення про заклади навчання впродовж життя були підготовлені Головним управлінням професійної і технічної освіти з метою забезпечення загальної і професійної освіти учнів, магістрів (Turkey: Development and Current Policy Priorities, 2020).

Закон № 3308 – Назва еквівалентності – Стаття 35 – (Зі змінами: 12.02.2016 – 6764/46 ст.). Службовці, магістри й магістри-викладачі, які успішно складають іспити наприкінці навчання, обсяг яких, терміни та тривалість визначається МОН, або випускники закладів середньої освіти з компенсованим типом навчання, отримують диплом про професію. Професійні компетентності, пов'язані з попереднім навчанням, визначаються іспитом на основі професійних стандартів і рівнів. Визнання попереднього навчання, процедури і принципи забезпечення еквівалентності регулюються нормативними актами, виданими МОН.

На слухачів, які успішно закінчили курси неформальної освіти у народних центрах освіти, поширюються положення статті 35 Закону про професійну освіту № 3308 і Закону № 1557 про визнання попереднього навчання, а також Директиви про еквівалентність № 502. Ті, хто закінчує програми навчання, можуть здавати іспити на майстерність, які проводяться в центрах підготовки. Для поширення та розвитку освіти дорослих у Туреччині розробляються та реалізуються проєкти Світового банку та ЄС. Окрім цього, на національному рівні було підписано багато протоколів про співпрацю, а також реалізуються проєкти з громадянської освіти, професійно-технічної освіти, розвитку грамотності дорослих.

Проекти ЄС дозволяють значно посилити можливості для мобільності, партнерства, а також освіти дорослих, вищої освіти / професійної підготовки студентів, вчителів, тренерів і молодіжних працівників.

Освітня програма з розвитку базових і професійних навичок як одна з пріоритетних трансформаційних програм 10-го Плану розвитку, що охоплює період 2014-2018 рр., була створена із урахуванням взаємозв'язку між професійною й технічною освітою та зайнятістю. У програмі наголошено на важливості людей з точки зору розвитку людських ресурсів, базових навичок, необхідних для ділового життя, а також професійних навичок. Ця програма також спрямована на формування базових навичок з вирішення актуальних життєвих проблем, планування кар'єри та пошуку роботи, розвиток критичного мислення, фінансової грамотності, комунікативних і лідерських умінь і навичок, опанування інформаційних та комунікаційних технологій, іноземних мов тощо (Turkey: Development and Current Policy Priorities, 2020).

Освіта дорослих у Туреччині (формальна освіта) охоплює всі види навчальної діяльності, які об'єднуються для розвитку компетентностей в системі формальної освіти на будь-якому етапі або конкретному етапі (відокремленому від підготовки фахівців у рамках концепції навчання впродовж життя, інформації про соціальні аспекти та зайнятість). Інституціями, що працюють під егідою Головного управління навчання впродовж життя, пов'язаного з освітою дорослих, і функціонують як складові системи освіти впродовж життя, є: а) центри народної освіти, б) «установи дозрівання», в) школи відкритої освіти і в цих закладах: а) курсова та позакласна робота, б) документ, еквівалентність та визнання попереднього навчання, в) діяльність з професійного навчання на підприємствах, г) процеси дослідження, розробки та архівування, д) національна та міжнародна діяльність з просування, е) діяльність у сфері дизайну, виробництва та маркетингу, ж) професійно-технічна навчальна діяльність з підготовки кваліфікованої робочої сили, з) різноманітні конкурси, ярмарки, виставки, симпозиуми, панелі, проекти, мистецькі, соціальні, культурні та подібні заходи, діяльність з організації, участі, представництва та публікацій, и) освітні послуги шкіл відкритої освіти, і) заходи дистанційного навчання.

Генеральний директорат İŞKUR, що входить до складу Міністерства зайнятості, соціальних справ і сім'ї, готує національні професійні стандарти та національні кваліфікації, Турецьке національне агентство Еразмус + забезпечує фінансування освіти дорослих і проектів, пов'язаних з професійним навчанням, за програмою підтримки власних програм активної праці (Міністерство у справах сім'ї та соціальних служб, щорічні звіти). Усі види освітньої і навчальної діяльності, крім заходів з підвищення кваліфікації, які повинні виконувати інші державні установи або приватні організації, проводяться у співпраці з установами, що входять до складу Міністерства національної освіти, відповідно до положень

Циркуляру № 2007 / 17 Прем'єр-міністра (Turkey: Development and Current Policy Priorities, 2020).

Міністерство у справах сім'ї та соціальних служб здійснює діяльність, пов'язану з сімейною освітою. Міністерство сільського та лісового господарства здійснює навчальну діяльність у сфері мита у співпраці з Міністерством національної освіти та іншими відповідними установами й організаціями. Спеціальна педагогічна діяльність у приватних закладах здійснюється також за погодженням із Генеральним управлінням приватних навчальних закладів (Закон № 5580 «Про приватні навчальні заклади»). Функції контролю та керівництва цими установами покладено на Міністерство національної освіти відповідно до Конституції. У національних професійних стандартах в Офіційному віснику опубліковано програми курсів, затверджені освітніми програмами БОЕ відповідно до національних і міжнародних стандартів професійної підготовки і діяльності, що здійснюються в рамках освіти дорослих в Туреччині.

Діяльність установ, що входять до складу Головного управління навчання впродовж життя, ґрунтується на таких принципах: а) навчання впродовж життя; б) науковість і цілісність; в) валідність; г) волонтерство; д) пропагування; е) повсюдне навчання; є) прийнятність; ж) співпраця та координація; з) планування; и) безперервність; і) інновації та відкритість для розвитку. Дані, що стосуються освіти дорослих у Туреччині, обчислюються з урахуванням вікового діапазону 25-64 років Турецькою статистичною установою (Turkey Statistics Institution, Turkstat) згідно з критеріями Євростату. Рівень участі в освіті дорослих, розрахований Turkstat відповідно до мікроданих 2019 р., становив 5,8 (Turkey: Adult Education and Training, 2020).

Висновки і перспективи подальших досліджень. У процесі наукового пошуку з'ясовано, що інституційні спроби Туреччини були спрямовані на підтримку й поширення освіти дорослих, що сприяло полегшенню доступу до освітніх послуг, ресурсів, запровадження освіти дорослих через навчання впродовж життя. Результатом спроб вдосконалити сектор навчання дорослих було створення на базі університетів центрів безперервної освіти, на які покладено розширення освітніх можливостей дорослих, задоволення потреб як дорослих, так і власне секторів освіти та економіки.

Перспективними напрямками подальших досліджень в українському освітньому просторі є організаційно-педагогічне забезпечення діяльності центрів безперервної освіти на базі університетів, центрів професійної освіти у регіонах зі значним промисловим потенціалом тощо.

Список використаних джерел

Aksakal, B. & Kazu, I. Y. (2015). Comparison of Adult Education Policies in Turkey and European Union. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 177, 235–239. Global Conference on Contemporary Issues

- in Education (GLOBE-EDU 2014, 12–14 July 2014). Las Vegas, USA.
- EAEA Country Report on Adult Education in Turkey. (2011). 9. URL: https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/01/turkey_country-report-on-adult-education-in-turkey.pdf
- Kayman, E. A. et al. (2012). Adult education in Turkey: in terms of lifelong learning. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 46, 5858–5861. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/82190053.pdf>
- Selvi, K., Baldan, B., Alagöz Y. (2016). An Analysis of the Adult Education Curricula Implemented in Turkish Universities. *Universal Journal of Educational Research*, 4 (9), 2011–2023.
- Turkey: Adult Education and Training. (2020). URL: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-101_en.
- Turkey: Development and Current Policy Priorities. (2020). URL: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/developments-and-current-policy-priorities-90_en.
- Turkey: Distribution of Responsibilities. (2020). URL: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/distribution-responsibilities-90_en.

References (translated and transliterated)

- Aksakal, B. and Kazu, I. Y. (2015). Comparison of Adult Education Policies in Turkey and European Union. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 177, 235–239. Global Conference on Contemporary Issues in Education (GLOBE-EDU 2014, 12–14 July 2014). Las Vegas, USA. [in English].
- EAEA Country Report on Adult Education in Turkey. (2011). 9 p. https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/01/turkey_country-report-on-adult-education-in-turkey.pdf [in English].
- Kayman, E. A. et al. (2012). Adult education in Turkey: in terms of lifelong learning. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 46, 5858 – 5861. <https://core.ac.uk/download/pdf/82190053.pdf> [in English].
- Selvi, K., Baldan, B., Alagöz, Y. (2016). An Analysis of the Adult Education Curricula Implemented in Turkish Universities. *Universal Journal of Educational Research*, 4 (9), 2011–2023 [in English].
- Turkey: Adult Education and Training. (2020). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-101_en [in English]
- Turkey: Development and Current Policy Priorities. (2020). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/developments-and-current-policy-priorities-90_en [in English].
- Turkey: Distribution of Responsibilities. (2020). https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/distribution-responsibilities-90_en [in English].